

знарядді вбивства, про залишені сліди повинні використовуватися не тільки слідчим, але й працівниками оперативного підрозділу для побудови версії про особу правопорушника, а також фахівцем-психологом для діагностики психічного стану убивці в момент вчинення правопорушення, формування його психологічного *пошукового портрета*.

Відеозапис або *фотографування* трупа здійснюються на тлі навколишнього оточення разом із прилеглими об'єктами, які перебувають з ним в очевидному й безпосередньому зв'язку (знаряддя вбивства, сліди крові й т.ін.). Зміна положення трупа з метою зручності зйомки неприпустима. При виявленні захованого трупа, перший знімок робиться до зняття предметів, які його маскують. У крупному масштабі з міліметровою лінійкою фіксуються усі наявні на трупі ушкодження (садна, синці, трупні плями й т.ін.). Сильно забруднений труп фотографується спочатку у тому виді, якому він був виявлений, а потім після очищення від бруду.

Старушкевич А.В.

ОГЛЯД ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ РОЗЧЛЕНОВАНИХ ТА СКЕЛЕТОВАНИХ ТРУПІВ

Так звані кримінальні *розчленовування* трупа здійснюються у випадках убивства з метою *приховання* слідів і місця кримінального правопорушення, утруднення впізнання особи вбитого й полегшення транспортування частин трупа з місця правопорушення. Убивця нерідко спотворює труп, у першу чергу обличчя й інші ділянки тіла, які можуть бути використані для упізнання, знімає шкіру з обличчя, відрізає вуха, ніс, видаляє очі, зуби, нігтеві фаланги пальців рук і особливі прикмети (родимі плями, фляки, татуювання, бородавки й т.ін.). Іноді знищуються і спотворюються ті частини, на яких є ушкодження або сліди.

Крім зазначеного трупи розчленовують для більш зручного й непомітного *транспортування* їхніх частин з місця події. В окремих випадках правопорушники здійснюють часткове або повне спалювання частин трупа, розміщують їх у різних місцях (залишають у камерах схову на вокзалах, відправляють на товарних поїздах на значні відстані, закопують у землю й т.ін.), відправляють багажем, поштовими посилками й т.ін.

У криміналістиці розрізняють наступні основні *категорії* розчленовування трупів убитих людей: а) навмисне розчленовування; б) випадкове (ненавмисне); в) розчленовування трупів померлого природною смертю (навмисне й випадкове).

Навмисне розчленовування трупів убитих людей за своїм обсягом розподіляють на три групи: декапітація, часткове й повне розчленовування. Навмисне розчленовування розрізняють за видами: дефензивне (захисне) і офензивне (наступальне).

Випадкові розчленовування виникають у результаті транспортної (зазвичай, залізничної) травми, під час вибухів, обвалів, падіння з висоти. У воді розчленовування може бути заподіяно крильми, гвинтами, іншими частинами судна. Іноді виявляють випадково або навмисне винесені

з медичних установ анатомічні препарати, частини плодів мертвонароджених, ампутовані кінцівки, що є приводом для огляду місця їхнього виявлення слідчим.

Розчленовування трупів людей померлих природною смертю може відбутися як навмисно, так і ненавмисно.

Розчленовування дитячих трупів в основному має на меті приховати труп.

Для розчленовування правопорушники використовують різні гострі *зброя* – ножі, сокири, пили (у тому числі електричні), а також колеса рейкового транспорту, для дитячих трупів – ножиці. Іноді розчленовування поєднується зі спаленням тканин трупа, виварюванням, розчиненням у концентрованих кислотах, згодовуванням худобі й ін.

Слідчим рекомендують звертати увагу на *спосіб* розчленовування. Уміло, по суглобах, глибокими, одиничними розрізами, може здійснити розчленовування м'ясник, працівник бойні або медичної установи. У таких випадках процес розчленовування відбувається швидко, іноді до 20 хвилин. А якщо правопорушник не має професійних навичок, то розчленовування може затягуватися на кілька годин, а іноді – на добу.

Способи упакування, транспортування й приховання частин трупів, застосовувані правопорушниками, залежать від низки умов, зокрема від наявності пакувальних матеріалів та транспортних засобів, розташування місць приховання і їхнього характеру. Особливими способами приховання частин трупів є: а) відправлення частин трупів багажем залізницею, водним транспортом й поштовими посилкам; б) знищення частин трупів шляхом спалювання; в) розварювання й розчинення частин трупів за допомогою хімічних реактивів.

Місця виявлення частин трупів є різноманітними. Поширеним при дефензивних розчленуваннях є упакування частин трупа в різні матеріали. Результатом дій правопорушників іноді є неможливість на місці виявлення трупних залишків наочно встановити їх приналежність тілу людини.

Різна ступінь гnilісних змін окремих частин трупа не завжди свідчить про приналежність їх різним трупам, тому що останки могли перебувати в різних умовах, зокрема таких, що значно відрізняються.

Місця виявлення частин навмисне розчленованих трупів різноманітні: відкрита місцевість, ліс, болото (особливо, «приховані» місця ландшафту – канава, ями, купи хмизу, листя), ґрунт, водойми, різні приміщення (зазвичай рідко відвідувані або занедбані), смітники й вигрібні ями, колодязі, шахти, камери схову вокзалів, залізничні колії, печі, частини каналізаційної системи, ємності з різними рідинами й т.ін. У водойми й резервуари з рідинами частини трупів нерідко занурюють разом з різними вантажами (каміння, цеглини, частини залізобетону тощо).

Розслідування вбивств поєднаних з розчленовуванням трупів, має свої *особливості*, й ускладнюється тим, що на першому етапі проведення слідчих (розшукових) дій невідомі особа потерпілого, а також місця вчинення вбивства та розчленування трупа.

Під час розслідування вбивств, поєднаних із розчленовуванням трупа, огляд місця події має свою *специфіку*, яка полягає у тому, що подія правопорушення в багатьох випадках, представлена фрагментарно (виявлена одна або кілька частин трупа), що не дозволяє створити модель події. Місць події, при одному такому вбивстві, може бути кілька. Так, убивство може вчинятися в одному місці, розчленовування – в іншому, а частини трупа виявлятися в третьому. Специфіка полягає ще й у тому, що виявлений розчленований труп, а також окремі його частини піддаються гнильним змінам внаслідок впливу природних умов протягом значного періоду часу. Все це надзвичайно ускладнює проведення огляду, який вимагає особливої старанності й використання знань фахівця в декількох галузях, зокрема судової медицини, стоматології, біології й ін.

У випадку виявлення частин розчленованого трупа основне *завдання* слідчого, на початковому етапі розслідування, полягає у встановленні особи потерпілого, місця вбивства, способу його вчинення й відомостей про особу винного. У зв'язку із цим, особливого значення під час огляду місць виявлення частин трупа набувають пошуки слідів рук, взуття правопорушника, транспортних засобів, ретельна фіксація особливих прикмет, наявних на частинах трупа, індивідуальних ознак їхнього упакування, виявлення на об'єктах, що оглядаються, сторонніх мікрочасток, волокон, забруднень. Здійснюються пошукові заходи, спрямовані на встановлення осіб, які бачили правопорушника поблизу місць виявлення частин трупа.

Під час огляду *частин трупа* у протоколі вказується, в одному, чи різних місцях вони виявлені. При цьому щодо кожного місця зазначаються відомості, які його характеризують (кліматичні, температурні, інші, наприклад, глибина поховання в ґрунт або занурення в рідину), відстань між частинами трупа, на якій вони виявлені. Відзначається, чи усі частини трупа виявлені, якщо ні – вказуються відсутні. Слідчий повинен вивчити сліди навколо місця виявлення кожної частини трупа (сліди ніг людини й тварин, транспортних засобів).

У випадку наявності *упакування* (ящик, валіза, згорток) воно ретельно оглядається, обміряється, описується, й до розгортання (відкривання) фотографується. В ході огляду, окремо, слідчим вивчаються й фотографуються вузли, якщо вони наявні на пакувальній мотузці, шпагаті або дроті. Під час розкриття упакування вони не розв'язуються, матеріал упакування акуратно розрізається осторонь від вузла, а потім стягується (прошивається) ниткою. Ретельний опис пакувальної тканини (мішковина, папір, предмети постільної білизни, одяг) є обов'язковим.

Після характеристики пакувального матеріалу, детально описується *одяг*, який зберігся на розчленованому трупі, з обов'язковою вказівкою: кольору, розміру, характеру обробки, малюнка, міток, запаху, ушкоджень і інших особливостей.

Особлива увага звертається на виявлення й опис забруднень та

ушкоджень одягу; якщо їх не виявлено, про це спеціально вказується у протоколі огляду. Під час виявлення забруднень відзначають їхню локалізацію, вид (пляма, патьок, помарка й т.ін.), колір, характер забруднюючої речовини (кров, сеча, блювотні маси, пісок, дорожній пил, масляниста речовина й т.ін.), форму, розміри, ступінь проникнення в тканину (ступінь просочування тканини), стан забруднюючої речовини (рідкий, підсохлий, сухий). При необхідності слідчий вилучає забруднення (у поліетиленові, паперові пакети, скляну пробірку) для направлення на спеціальне дослідження. В ході опису ушкоджень одягу відзначають їхню локалізацію, вид (поверхнєве ушкодження, наскрізне ушкодження зовнішньої поверхні предмета одягу, наскрізне ушкодження верху й підкладки), форму (довгі ушкодження орієнтують за циферблатом годинника), розміри, особливості країв, кінців і утворюючих їх ниток, забруднення навколишньої тканини ушкодженого предмета одягу, відповідність ушкоджень зовнішньої частини одягу ушкодженням на внутрішніх частинах і на трупі. Якщо ушкоджень небагато, здійснюється їхня довільна нумерація й кожне ушкодження описується окремо.

У ході огляду й опису *взуття* особлива увага звертається на його підошви, на яких іноді можуть бути виявлені забруднення, відсутні на місці виявлення трупа (наприклад, фарба, вапно, борошно, глина й т.ін.). Ця обставина свідчить про те, що місце виявлення трупа не є місцем смерті.

У випадку відсутності одягу на *шкірі* іноді виявляють вдавлення від частин туалету, що дають можливість висловитися про наявність на трупі до розчленування бюстгальтера, пояса, плавок і ін.

Кожна із *частин* розчленованого трупа відмаркерується, фотографується, оглядається й описується з обов'язковим зазначенням: 1) анатомічного характеру, розмірів і форми частини тіла з характеристикою усіх поверхонь, товщини підшкірно-жирової клітковини, ступеня розвитку м'язів; 2) трупних змін, у тому числі, гнільних; 3) характеру забруднень і накладень (землі, волокон тканини, паперу й т.ін.), фауни та флори; 4) детальної характеристики ушкоджень, особливо на голові, шиї й тулубі, де можуть бути виявлені вогнепальні, колото-різані рани, странгуляційні борозни й ін. Варто враховувати, що явища гниття спотворюють вид і розміри ушкоджень на шкірі, інших тканинах і органах, а вплив комах і тварин може імітувати найрізноманітніші травми.

Ретельно оглядаються *лінії* розчленування, характер шкіри по краях різаних, рубаних, ран від розпилення, розрубів (розпилів) кісток, крововиливів. На кістках і хрящах, за допомогою лупи, вивчаються поверхні поділу з метою виявлення трас, залишених знаряддям розчленування. Кількість ударів іноді вдається встановити за наявними незбіжними площинами надрубів (розрубів). Положення кінцівки при відчленуванні може бути встановлене за напрямом й локалізацією ушкоджень, слідами крові. Рівна поверхня розчленування кістки утвориться з боку удару, із протилежного боку є крайові дефекти, виступи, розтріскування, кісткові фрагменти зміщуються в напрямі удару. При збереженні здатності

мускулатури до скорочення (у перші години після смерті), лінія поділу, яка проходить через фасції і м'язи, може бути нерівною, із западаннями відповідно до анатомічного розташування певних м'язів. Якщо розчленовування здійснювалося через значний час після вбивства, то поверхня буде рівною.

Ушкодження кісток від розпилення легко встановлюються по наявності характерних ошурок. На дію циркулярної електропилки вказує рівний поділ тканин на одному рівні, незалежно від різної їх щільності.

Посмертне розчленовування, зазвичай не супроводжується некровлюванням внутрішніх органів.

Ретельно здійснюється опис особливостей відчленованих *кистей і стоп* (розміри, аномалії розвитку, сліди захворювань, мозолі, стан нігтів, забруднення, інші особливості). Питання про час і місце дактилоскопіювання вирішується слідчим залежно від особливостей конкретного випадку.

Сліди *крові* й інших біологічних об'єктів вивчаються й фіксуються відповідно до криміналістичних рекомендацій.

Огляд і *опис* частин розчленованого трупа на місцях їхнього виявлення здійснює слідчий за участю судового медика, потім їх досліджують безпосередньо в морзі. Методика опису трупа спрямовується на з'ясування можливостей встановлення особи померлого, його статі, віку, зросту, особливих прикмет, причини й давнини смерті, характеру розчленовування. Однак, усі ці питання вирішуються тільки після дослідження трупа в морзі, й додаткових лабораторних досліджень. При необхідності орієнтовного вирішення питання про приналежність виявлених частин одному трупу, враховується збіг ліній поділу тіла й одягу, спосіб розчленовування, товщина підшкірної жирової клітковини й інші особливості.

Огляд *скелетованих* рештків має багато загального з оглядом розчленованих трупів, тому що й у цих випадках центральним питанням є встановлення особи померлого. Скелети та окремі кістки *виявляють* на відкритій місцевості в землі та на її поверхні, у воді чи інших рідинах, украй рідко – у різних приміщеннях. Іноді скелетовані рештки виявляються під час проведення робіт у місцях колишніх поховань: на давно закинутих цвинтарях, у військових могилах. Поховання можуть розмиватися при повенях, весняних паводках, відкриватися при землетрусах, зсувах.

Слід врахувати, що *строки* скелетування досить варіабельні й визначаються комплексом різних умов (вік трупа, вгодованість, причина смерті, наявність фонових захворювань, умови середовища, у яких перебував труп, пора року, коли наступила смерть, тип ґрунту, водойми, характер приміщення, глибина й спосіб поховання – у ґруні, в одязі – або без них).

На відкритому повітрі (поверхня землі) пізньої весни, улітку, ранньою осінню в умовах помірного клімату, при доступі вологи, вітру, сонячних променів, впливі комах і тварин знищення м'яких тканин трупа дорослої людини відбувається швидко, за 2-4 тижні. Для дитячих трупів цей строк може скоротитися до одного тижня. В умовах жаркого клімату, при перебуванні трупа в теплому вологому приміщенні, компостній ямі строки

руйнування м'яких тканин приблизно ті ж. У помірному кліматі, але пізньою осінню й узимку, коли низька температура зупиняє процеси гниття й вплив комах (що відновляються навесні) повне скелетування відбувається протягом декількох (не менше 8-10) місяців.

У результаті інтенсивного впливу сонячних променів на відкритій поверхні кістки знебарвлюються, зовнішня компакта розтріскується, місцями відпадає, оголюючи губчасту коричнювату речовину. Поверхня кісток, звернена до мохів, землі, вологого листя забарвлюється в зелений або коричневий колір з різною інтенсивністю. У продовж певного часу знаходження кісток на поверхні землі, зменшуються й зникають органічні речовини кісткової тканини, змінюється її неорганічний склад. У результаті кістки стають сухими, борозними, шорсткуватими. Природні отвори кісток проростають корінням і стеблами рослин, вік яких (встановлюваний фахівцями-ботаніками) допомагає вирішити питання про давнину настання смерті або знаходження трупа на даному місці.

У випадку поховання трупа без труни на глибину 30-50 см скелетування відбувається швидше, ніж при звичайній глибині поховання, тому що на труп при цьому впливають повітря, сонячна радіація, мікроорганізми, коріння рослин і ін. У піщаному ґрунті процес скелетування може завершитися за 1-3 роки. На відміну від рештків, які довгостроково перебували на поверхні землі, компакта таких кісток щільна, без видимих змін, самі кістки міцні, рівномірно забарвлені у сіруватий колір, іноді з рожевим або коричневим відтінком. Рештки, що виявляються у старовинних курганах, відрізняються від таких кісток різко вираженою пористістю, легкістю, крихкістю, відсутністю дрібних коренів рослин в отворах. При звичайних умовах перебування трупа в землі, його скелетування настає через 3-4 роки, хрящі й зв'язки руйнуються через 5-7 років. Кістки знежирюються через 5-10 років, їх вивітрювання розпочинається через 10-15 років, а повна пористість настає після 50 років.

Певні закономірності існують і в зміні *одягу*, який виявляється на скелетованих рештках. Протягом перших трьох років одяг, в основному, зберігається незалежно від того, у труні або без труни було поховано труп. Він покривається цвіллю, може розриватися під дією гнильних газів, змінює колір, просочуючись продуктами розкладання. У наступні роки одяг інтенсивно руйнується.

Під час ексгумації трупів, похованих в одязі в сухому піщаному ґрунті без трун, через 10 років і в більш пізній термін (до 25 років) трупи були *виявлені* повністю скелетованими, одяг на них не зберігся. Виявлені збереженими лише гудзики, пряжки й предмети з кишень (гребінці, портсигари й т.ін.). Від шкіряного взуття залишилися невеликі частини, гумове взуття збереглося добре.

При похованні у вологому, особливо болотистому ґрунті, у ці ж строки трупи практично не зруйнувалися, завдяки виникненню жировоску або торф'яного дублення. Збереглися також усі види взуття й одягу (крім бавовняного). На одязі виявлялися отвори схожі на вогнепальні, від

проростання коренів дерев.

Кісткові рештки на місцевості, зазвичай, *виявляються* випадково. Рідше їхній пошук, витягування із землі (води) буває активним, коли слідчий знає місце знаходження трупа. Витягування кісткових решток необхідно здійснювати вручну, обережно, без застосування землерийних машин щоб уникнути зміни їхнього розташування й попередити ушкодження. Оптимальною є організація розкопок за зразком археологічних, з ретельним просіюванням витягнутого ґрунту й фіксацією будь-яких знахідок.

Огляд місцевості, де передбачається поховання чи виявлені кісткові рештки, проводиться до їх вилучення або вивчення. *Фіксуються* рельєф та характер рослинності. При огляді місця поховання в протоколі вказують глибину розташування кісток, відзначають характер ґрунту (колір, структуру, склад, включення), флору і фауну на глибині поховання, а також на кістках (корені рослин, рештки комах на різних стадіях розвитку). Документують за допомогою фотографії етапи розкриття поховання до моменту, коли будуть виявлені всі кісткові рештки. Не можна витягати окремі кістки в міру їхньої появи, а слід звільнити від ґрунту весь скелет, і лише потім витягти рештки повністю. На цьому ж етапі беруться проби ґрунту для фізико-хімічного аналізу.

У випадках поховання трупів у підніжжі дерева (на відстані до 1 м) при копанні могили корені пошкоджуються; через кілька років на їхньому місці виростають нові, проникаючи у рештки трупа. При використанні цих змін для вирішення питання про давнину поховання, рекомендується вилучати для ботанічного дослідження як старі *корені* зі слідами зрубів від лопати (сокири), так і більш молоді.

Наступним етапом є огляд *кісток*. Оглядається кожна кістка із зазначенням кольору, сторонніх утворень, пошкоджень (у тому числі тих, які утворилися під час ексгумації).

У випадку виявлення *волосся*, його обережно вилучають й описують. При тривалому перебуванні в землі волосся набуває коричневого (буруватого) забарвлення та стає тендітним. Протягом декількох років можуть зберігатися і нігті, які з часом згортаються у буруваті трубочки.

Необхідно також проводити цілеспрямований пошук дрібних кісток (кистей, стопів, зубів, під'язичної кістки).

Разом з кістками може вилучатися *одяг* та взуття, за змінами яких також можливо встановити давність поховання. Описуються та вилучаються предмети, які практично не змінюються в часі (гудзики, пряжки, портсигари, гребінці, ювелірні прикраси та ін.).

При виявленні скелетованих рештків на *поверхні* землі, реєструються кліматичні умови, характер місцевості, її флора і фауна. Оглядаючи й описуючи виявлені кістки, необхідно відзначати їх взаємне положення (вказати на схемі), чи відповідає воно розташуванню в скелеті, які ушкодження і накладення є на поверхні кісток.

У випадку знаходження кісткових рештків на значній площі, рекомендується для правильної і повної фіксації їх розташування розбивати

ділянку місцевості на рівні квадрати шляхом накреслення сітки безпосередньо на ґрунті, або натягуванням рядів взаємно перпендикулярних шнурів. Квадрати нумеруються у визначеному порядку. На схемі, яка додається до протоколу огляду, відтворюється розташування кісток на фоні зазначеної сітки.

Якщо скелетовані рештки виявлені у воді, у протоколі фіксують особливості водойми та берега, прибережної рослинності, характер дна, флору і фауну водойми, проточність і температуру води, глибину промерзання взимку.

Застосування слідчим різних тралів (для водойм) і щупів (для ґрунту) з метою виявлення кісткових рештків повинно здійснюватися вкрай обережно і бути зазначене в протоколі.

Стать, вік та ріст скелетованого трупа визначається після його дослідження в морзі, а потім у бюро судово-медичної експертизи. У разі потреби визначення статі на місці виявлення кісткових рештків використовують особливості будови черепа та тазу. Статеві розходження кісток можуть бути виявлені лише на трупах людей, які досягли статевої зрілості.

Усі частини розчленованого чи скелетованого трупа, виявлені в різний час у різних місцях, направляються слідчим до одного і того ж моргу із копіями протоколів огляду для їх зберігання до відповідної вказівки.

При детальному огляді місця виявлення частин розчленованого трупа і навколишньої місцевості іноді виявляють можливі *знаряддя* його розчленування, сліди крові, волосся, інші біологічні об'єкти на різних предметах, дрібні шматочки тканин тіла, які підлягають вилученню.

Усі виявлені кісткові рештки, фрагменти *одягу* та взуття повинні бути направлені до експертної установи в умовах, які виключають їх додаткове пошкодження, забруднення чи втрату.

Зразки *ґрунту* (обсягом 500 см³ кожного) варто брати з місця поховання на глибині виявлення кісткових рештків, а також поблизу місця поховання на відстані 5 – 10 м від могили (контрольна проба). Ґрунт збирають у скляні банки, які покривають щільним папером (гумовою рукавичкою), маркірують і направляють на ґрунтознавче дослідження.

З метою визначення пори року, коли був похований труп, рекомендують направити на ентомологічне дослідження виявлені на кістках (тканинах) або поблизу них *комах* (або їхні залишки). З цією метою, при гнильних змінах на трупі й біля його ложе можуть бути виявлені яйця, личинки, лялечки й дорослі особини комах. Трупна ентомофауна має певне значення при вирішенні питання про давнину смерті, тому її варто зібрати в можливо більшій кількості для наступного ентомологічного дослідження. Яйцекладки, личинки, лялечки, чохлики від пупаріїв і дорослі особини комах збирають у скляні пробірки й банки обсягом 200 мл. Комах беруть із різних частин тіла трупа, з ложа трупа й із ґрунту під ним, із глибини до 15-20 см, у приміщеннях – із предметів меблів і із щілин у підлозі. Кожну пробу розміщують в окремі пробірки й банки, мух відокремлюють від жуків. При

великій кількості комах половину проб варто законсервувати в етанолі. Живий матеріал слідчий негайно направляє з нарочним на ентомологічне дослідження. Через 7-10 діб доцільно зробити повторний огляд ложа трупа спільно з фахівцем-ентомологом з метою одержання додаткових відомостей і збору проб комах, які продовжують свій розвиток у природних умовах уже у відсутності трупа.

Під час огляду частково скелетованих трупів, зі значною кількістю живих личинок мух, варто враховувати можливість їхнього забору як матеріалу для судово-хімічного дослідження на наявність отрутих і сильнодіючих речовин, наприклад, наркотичних засобів, снотворних, транквілізаторів.

З метою визначення віку рослин, що проросли у кісткові рештки, рекомендують вилучати й направляти на ботанічне дослідження відповідний *корінь*, а також поперечні зрізи (розпили) дерев товщиною до 1,5 см.

Для висновку про флору і фауну, інші особливості води водойми, де виявлені кісткові рештки, можливе вилучення проб *води* (батометром) і ґрунту дна.

Сьоміна Н.А.

КРИМІНАЛІСТИЧНА ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИНІВ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛІСТИКИ

Зростання професіоналізму злочинців, висока їх оснащеність, удосконалення механізму вчинення призводить до масштабної кількості різних видів злочинів.

З метою забезпечення правопорядку, будь-яка держава має обирати відповідні заходи, спрямовані на протидію боротьби зі злочинністю. Одне з перших місць у такому забезпеченні відіграє наука криміналістика, яка вивчає, узагальнює, розробляє найбільш ефективні шляхи вирішення проблем практичної спрямованості, що пов'язані з виявленням, розслідуванням та попередженням злочинів.

Питаннями профілактики займаються науковці різних галузей, як правових (кримінологія, криміналістика), так і неправових (соціологія, психологія). Тому, серед напрямів профілактичної діяльності, що проводиться правоохоронними органами, виділяють такі основні її види: оперативно-розшукову, кримінально-правову, адміністративно-правову, криміналістичну, кримінологічну та інші. Визначені види профілактичної діяльності не варто розглядати ізольовано один від одного, хоч кожен із них і має свої особливості [1, с. 202].

Профілактика злочинів є особливим видом соціального управління, що покликана гарантувати безпеку правоохоронних цінностей і полягає в розробленні і здійсненні системи цілеспрямованих заходів щодо виявлення та усунення причин злочинів, умов, які сприяють їх вчиненню, а також запобіжного впливу на осіб, схильних до протиправної поведінки.

Отже, криміналістична профілактика як один із наукових напрямів криміналістики, покликана розробляти рекомендації щодо встановлення